

Rapporter

EN HISTORISK MUSIKSAMLING FRA MONGOLIET

Den danske løjtnant Henning Haslund-Christensen (1896-1948) foretog i 1928-30, 1936-37 og 1938-39 tre rejser til den mongolske befolkning i Xinjiang-området og Indre Mongoliet. Han bragte en enestående etnografisk samling med sig tilbage til Europa. Samlingen indeholder blandt andet omkring 140 musikinstrumenter, 350 lydindspilninger og rigelig musikedokumentation. Denne etno-historiske musiksamling opbevares nu på Nationalmuseets Etnografiske Samling i København og på museer og arkiver i Århus, Stockholm og Paris.

Mit projekt, der tager udgangspunkt i Haslund-Christensens samlingsrejser, er et formidlingsorienteret forskningsprojekt og udgør en del af multimediepræsentationen *Dansk Lydhistorie* på Internettet. Som helhed tager denne præsentation udgangspunkt i danske kulturinstitutioners historiske lydoptagelser. Mit delprojekt om den mongolske musiksamling har fået titlen *Henning Haslund-Christensen*.

Omfanget såvel som mangfoldigheden af Henning Haslund-Christensens musiksamling blev først kendt under projektets forløb. Internet-præsentationen repræsenterer således det aktuelle standpunkt for forskningen omkring det mongolske musikmateriale, et forskningsarbejde som fortsat beskæftiger forfatteren i sammenhæng med Carlsbergfondets Nomadeforskningsprojekt ved Etnografisk Samling. Det præsenterede materiale omfatter et udvalg af de omkring 60 år gamle lydoptagelser med sange af kvinder og mænd samt nogle instrumentalviser. Desuden præsenteres fotografier og tegninger af musikinstrumenter, udsnit af historiske radioproduktioner samt dokumenter fra nogle af Henning Haslund-Christensens ledsagere. For det meste af musikmaterialets vedkommende gælder det, at det er første gang, det offentliggøres.

Hvad publikationsformen angår, har Internettet som medie den fordel, at forskellige audio-visuelle kilder kan gøres tilgængelige samtidig. Desuden opnår man fordelene af digital formidling (i RealAudio-format) af de oprindelige lydoptagelser, som findes på fonograf-valsere og 78'-lakplader.

Koordinator for lydprojektet er Statsbiblioteket i Århus (medieafdelingen), og de i alt ti delprojekter med forskellige emner inden for det overordnede område Musik og Tale udføres af medarbejdere, som er tilknyttet blandt andet Dansk Folkemindesamling, Danmarks Blindebibliotek, Institut for Dansk Dialektforskning ved Københavns Universitet og Etnografisk Samling ved Nationalmuseet, hvor undertegnede arbejder. Udgiver er ligeledes Statsbibliotekets medieafdeling, der sammen med Etnografisk Samling har udgjort den finansierende instans for mit projekt. Yderligere samarbejdspartnere er Sveriges Radiotjänst i Stockholm

og Danmarks Radio. Projektet påbegyndtes i maj 1997 med den dansksprogede version, og det blev afsluttet i oktober 1998 med en engelsksproget udgave.

Internet-adressen, hvor projektet er præsenteret, er <http://www.sb.aau.dk/dll/haslund/haslund.html>.

Annette Erler

CARIBISK POPULÆRMUSIK

Latinamerikansk og caribisk populærmusik har i flere perioder vundet stor udbredelse uden for oprindelseslandene og fusioneret med musik andre steder i verden. Vesteuropa og Nordamerika har således oplevet 'bølger' af musikpåvirkning fra denne del af verden – den argentinske tango fra omkring 1915, den cubanske rumba og mambo i henholdsvis 1930'erne og 1940'erne, salsa og latinrock fra og med 1970'erne – og en del vesteuropæiske storbyer har taget former af Brasiliens karneval til sig i forsøg på at indføre karnevalssamba-traditioner. I 1980'erne opstod yderligere begrebet verdensmusik som en etikette, dels til betegnelse af de genrer af populærmusik fra fortrinsvis Afrika, Caribien og Latinamerika, der i sin egen lokalt producerede form havde vundet stor udbredelse på det internationale populærmusikmarked, dels på produkter af disse musikformers fusion med den internationale populærmusik.

De lokale musikalske kulturer, der danner udgangspunkt for disse kulturelle processer, har i nogen grad været studeret, men overvejende på baggrund af antropologiske, kultursociologiske, historiske og litteraturvidenskabelige teorier og metoder. Studiet af dem har således bygget på eksistensen af en vis underforstået konsensus med hensyn til definitionerne af de enkelte områders og landes musikalske stilarter, idet mængden af mere specifikt musikvidenskabelige studier, der tager udgangspunkt i musikkens lyd, er begrænset.

Mit projekt sigter på at uddybe dette musikvidenskabelige perspektiv, idet jeg ved at studere musikalske parametre som rytme, melodi, form, sound og lignende vil bidrage til en uddybning og definition af stilarter og genrer i udvalgte afrocaribiske musikkulturer. Projektet, der økonomisk er baseret på et treårigt stipendium fra Københavns Universitets humanistiske fakultet og er påbegyndt i efteråret 1997, indebærer studier af traditionel og populær musik fra fortrinsvis Haiti, Trinidad og Tobago samt Cuba, herunder et ophold i området i et halvt år, primært med henblik på at studere percussion og piano hos lokale musikere.

Det er målet med denne 'katalogisering' at undersøge, hvordan og i hvilket omfang de lokale musikalske traditioner bidrager til udviklingen af de pågældende områders populærmusik. I postkolonial tid har musikken ofte spillet en aktiv rolle i processerne vedrørende dannelse af identitet – kulturelt og etnisk såvel som nationalt – og her indgår de musikalske traditioner i et dialektisk samspil med den internationale populærmusik. Projektet åbner derfor også for en

diskussion af begreber som akkulturation, kreolisering, internationalisering og globalisering, ligesom det vil være oplagt at diskutere lokalitet og diaspora, det vil sige caribisk musiks produktion og reception blandt caribiske befolkningsgrupper i New York, Miami, Toronto, London, Paris og andre steder.

Hans Christian Nielsen

REAL TIME I MUSIKCOMPUTERE

På Dansk Institut for Elektroakustisk Musik (DIEM), Musikhuset Aarhus, arbejdes bl.a. med interaktive kompositioner afviklet fra computere. Sådanne værker involverer ofte en eller flere musikere, der udfører musikken i samarbejde med computeren. Dette har medført et ønske om at få computeren til at 'lytte' til instrumentalisten og justere tempo mv. efter solistens ønske i stedet for at diktere disse parametre.

Ud over MIDI-løsninger vil en typisk opstilling være, at menneskesolisten forsynes med en mikrofon, der forstærker instrumentlyden, samtidig med at lyden føres til en computer, der skal behandle og manipulere den på forskellig vis, hvorefter computerlyden også sendes ud gennem højttalerne. Det tager en vis tid for computeren at foretage denne bearbejdning, og derved bliver de to signaler forskudt i tid. Et helt banalt problem i den sammenhæng er: hvor lang tid må lyden blive forsinket gennem computeren, før instrumentlyd og computerlyd ikke længere opfattes som samtidige? Et afledt spørgsmål er: er hørelsens opfattelse af samtidighed konstant, eller er den afhængig af frekvensen? Har vi f.eks. større tolerance for ansatsforskydninger for dybe toner end for høje toner?

Litteraturen rapporterer om talrige eksperimenter med "temporal acuity", "synchrony" og "simultaneity", men der er meget få forsøg, som inddrager mere end ganske få frekvenser, og disse tilhører stort set alle mellemtoneområdet.

Sådanne spørgsmål er udgangspunkt for den undersøgelse, jeg har foranstaltet. 24 normalthørende forsøgspersoner blev testet med en serie på 600 korte lyd-signaler (et ad gangen), hvor sinustoner med forskellig frekvens og indbyrdes ansatsafstand (0-150 msek.) skulle bedømmes som "samtidige" eller "forskudte". Signalerne forelå også med forskellig ansatshastighed (10-100 msek.), altså fra "hård ansats" til "uden tydelig ansats". Et antal andre parametre indgik også i undersøgelsen.

Resultaterne af de statistiske beregninger er i skrivende stund (november 1998) næsten færdige og kan foreløbig rapporteres således:

Det ser ud til, at den største 'lytteskarphed' ligger i mellemtoneområdet mellem ca. 300 Hz og 3000 Hz (et foreløbigt skøn). For såvel dybere som højere frekvenser ser det ud til, at tolerancerne er større. Måske er det besværligt for lytteren at afgøre, om en dyb og en meget høj tone, der klinger samtidig, også er *startet* samtidig.

Måske 'måler' hørelsen ved at projicere startpunktet for den ene tone ned/op på den anden. Her vil større afstand i frekvens medføre større usikkerhed i bedømmelsen.

Et andet – lidt overraskende – resultat er, at de blødeste ansatser medfører en stærkere tendens til at høre et testsignal som "forskudt". Jeg havde umiddelbart regnet med det modsatte. En forklaring skal muligvis søges i fyringsmønstrer (dvs. den elektriske aktivitet i nervefibrene) i hørenervefibre af bestemte typer, hvis natur det kan være at forveksle en langsom stigning i amplitude med ansatsen af en ny tone på samme frekvens.

Jeg undersøger tillige, om tendenserne for de samlede resultater også kan findes hos de enkelte forsøgspersoner. En gyldig høremåde kan ikke opstå blot som et gennemsnit af i øvrigt ganske forskellige individuelle lyttemåder. Desuden er nogle menneskers hørelse meget afhængig af frekvensforskelle, mens andres er meget mindre afhængig. Dog er frekvensafhængigheden statistisk signifikant for alle forsøgspersoner.

Steffen Brandorff

KULTURTEORIER OG KULTURANALYSE I MUSIKVIDENSKABEN

For et par år siden etableredes et nordisk musikforskeruddannelsesnetværk, *Skagerak*, i et samarbejde mellem seniorforskere fra de musikvidenskabelige institutioner i hhv. Oslo, Göteborg, Åbo, Ålborg og Århus. Netværket kører på en bevilling fra NorFa, og dets aktiviteter drejer sig dels om generel udveksling (fysisk og kommunikativ) mellem seniorforskere og forskerstuderende, dels om afholdelse af workshops. Den første af slagsen fandt sted i efteråret '96 på Hald Hovedgård. Her fremlagde de forskerstuderende deres egne projekter, som derefter blev kommenteret og diskuteret. Året efter var Oslo vært for en workshop med temaet "Musik-analysens metoder og problem", hvortil såvel netværkets egne som udenlandske (ikke-nordiske) seniorforskere bidrog sammen med de forskerstuderendes indlæg.

I august 1998 afholdt netværket et seminar med temaet "Kulturteorier og kultur-analyse i musikvidenskaben" – stærkt inspireret af nyere teoridannelser, sådan som de er udviklet inden for populærmusikforskningen især i England og USA under navnet "new musicology", men også som de efterhånden er blevet synlige generelt i musikvidenskaben i Norden. Musikvetenskapliga Institutionen ved Göteborgs Universitet var vært for de ca. 30 deltagere, heraf 20 forskerstuderende og tre gæsteforelæsere: antropologen, professor Odd Are Berkaak, Oslo Universitet og musikprofessorerne Susan McClary og Robert Walser, begge University of California (L.A.).

Seminalet foregik kun i plenum, således at alle deltog i og kunne følge de gennemgående diskussioner: spørgsmålet om vægtningen mellem kulturelle og musikinterne bestemmelser af musikalske fænomener, analytiske strategier over for hhv. høj- og lavkulturel musik, diskussion af den musikvidenskabelige genstand (node-/tekst-værk eller musik-som-kultur-'værk'), lytningens status i musikvidenskaben, musik og identitet som udgangspunkt for musikkulturel forskning, kulturel

værdisætning som central forskningsparameter samt antropologiske og andre kultur-analytiske metoders anvendelighed på musik.

Disse diskussioner blev rejst ud fra en vifte af meget forskellige indlæg: om stil-konception i tidlig norsk rock, om værdinormer nedfældet i en folkelig musikalsk praksis, om rap/minimalisme som tidsstrukturering i slutningen af det 20. århundrede, om konceptualisering og 'styling' i subkulturel og anden musikkulturel praksis, om biografisk contra kulturel historieskrivning (komponistbiografi), om begrebet 'andethed' i diskurser om afroamerikansk musik, om metodologiske problemer i studiet af populærmusik og modernitet, om problemstillingen national musik (eksempelvis svensk, zimbabweansk, skotsk) over for 'verdensmusik', om funktionel musik i hhv. biler og film og om kulturel værdi i balorkestermusik (svenske dance bands).

Denne lange opremsning, som dækker næsten samtlige indlæg, bringes her med fuldt overlæg for at illustrere, hvor mange forskellige musikvidenskabelige emner og genstandsfelter, der faktisk lod sig behandle og diskutere under seminarets fælles tema. Og omvendt: hvordan alle disse indlæg var kvalificerende bidrag til udviklingen af det teori- og metodekompleks, som temaet dækker. Med andre ord: der blev talt om, lyttet til og diskuteret ikke kun teorier og metoder, men også megen konkret musik, og med en fornemmelse af problemstillingernes om ikke inter- så dog overnationale status.

Seminaret lovede godt for det videre netværksarbejde, som kommer til at dreje sig om endnu et seminar eller en workshop (Åbo, 1999) med temaerne: musikforskernes rolle i musikkulturen og selvrefleksivitet i musikforskningen. Hertil kommer et egentligt forskeruddannelseskursus af en uges varighed med flere udenlandske gæster og åben deltagelse af forskerstuderende og forskere fra hele Norden. Lad dette være et forvarsel og en appetitvækker.

Ansa Lønstrup

MUSIKTERAPIKONFERENCE I BELGIEN

Hvert tredje år afholdes en europæisk musikterapikonference. I 1995 foregik konferencen i Ålborg (jf. anmeldelse af konferencerapporten i *Dansk Årbog for Musikforskning* 1997, s. 109-11), og den fjerde europæiske musikterapikonference fandt sted 16.-19. april 1998 i den lille by Leuven nær Bruxelles. Her mødtes ca. 300 musikterapeuter fra 26 lande verden over. Temaet for konferencen var "Music and therapy – a dialogue". Det samlede program bød på seks keynote-taler og ca. 70 foredrag. Dertil kom ca. 14 seminarer og rundbordsdiskussioner og lige så mange workshops. Indholdsmæssigt favnede konferencen en mangfoldighed af musikterapeutiske metoder samt musikterapi med mange forskellige klientmålgrupper. Ca. 30 oplæg omhandlede den aktuelle forskning, der ligeledes strækker sig vidt, både hvad angår emneområder og forskningsmetodologier.

Fra Danmark deltog 11 musikterapeuter, og syv danske musikterapeuter holdt foredrag på konferencen. Dr. Tony Wigram, nyudnævnt professor ved musik-

terapiuddannelsen på Aalborg Universitet (AAU) og leder af ph.d.-uddannelsen samme sted, var sammen med sin kollega Jos De Backer fra Belgien videnskabelig koordinator af konferencen. Tony Wigrams keynote-tale omhandlede den musikterapeutiske uddannelse, hvor det drejer sig om at forene akademisk/videnskabelig læring med terapeutisk og kunstnerisk træning og proces.

To andre danske foredragsholdere, Ulla Holck og Niels Hannibal, er begge ph.d.-studerende ved AAU. Ulla Holck præsenterede sit studie af fem musikterapeuters arbejde med kontaktsvage børn. En række videoeksempler blev anvendt til at illustrere, hvorledes man kan analysere de forskellige måder, hvorpå musikterapeuten skaber, fastholder, varierer og udbygger kontakten med barnet. Niels Hannibal, som har indsamlet kliniske data til sin ph.d.-afhandling på Musikterapi-klinikken ved Aalborg Psykiatriske Sygehus, fokuserede i sit foredrag på, hvorledes musikterapeuten kan identificere klientens relationelle mønstre igennem henholdsvis de verbale og de musikalske data i musikterapi.

Inge Nygaard Pedersen, lektor ved AAU og leder af Musikterapi-klinikken, fremlagde sine erfaringer og refleksioner angående musikterapi med skizofrene og psykotiske patienter – patienter der som oftest er erklæret uegnede til psykoterapi. Her var der fokus på musikterapeutens evne til at *lytte* til patienten og via musikken bryde patientens isolation for herved at kunne opbygge en terapeutisk alliance med vedkommende. På dette felt er en kontrolleret forskningsundersøgelse sat i gang i efteråret 1998 ved Musikterapi-klinikken.

Britta Frederiksen, undervisningsassistent på AAU og forskningsassistent ved Musikterapi-klinikken, holdt foredrag om musikterapi med anorektiske patienter med fokus på sammenligning af forskellige modeller til beskrivelse og analyse af den musikterapeutiske improvisation. Carl Bergstrøm-Nielsen, undervisningsassistent ved AAU, afholdt en workshop i grafisk notation, en særlig notationsform der anvendes til beskrivelse af terapimusik, mens Bent Jensen, der er ansat ved Psykiatrisk Hospital i Risskov, fremlagde sine erfaringer og teoretiske overvejelser vedrørende musikterapi med skizofrene.

Et væsentligt terapifagligt tema på konferencen var musikterapeutens medvirken i klientens terapeutiske proces. Det blev bl.a. diskuteret, hvordan musikterapeutens bidrag kan dokumenteres og analyseres gennem den fælles musikalske improvisation mellem terapeut og klient.

Musikterapikonferencen i Belgien havde inviteret til fire dages intensiv faglig udveksling, og det er rart at kunne konstatere, at de danske musikterapeuter, der deltog, bidrog med betydningsfulde indlæg inden for såvel forskning som uddannelse og klinisk praksis.

De kliniske papers fra konferencen vil udkomme i bogform på forlaget Jessica Kingsley Publishers i 1999 redigeret af Tony Wigram og Jos De Backer. Alle øvrige papers vil blive gjort tilgængelige på en cd-rom redigeret af professor David Aldridge, Universität Witten-Herdecke. Nærmere oplysninger herom fås hos Lars Ole Bonde, AAU.

Charlotte Lindvang

MUSIKTERAPIFORSKNING VED AALBORG UNIVERSITET

Ved seminaret "Dansk Musikforskning frem mod år 2000", der fandt sted maj 1994 i København, og i rapporten fra samme kom Lund-professoren Folke Bohlin med følgende betragtning: "[...] det er utmærkt om Ålborg kan fungere som inte bara danskt utan också som nordiskt, kanske europeiskt centrum för musikterapi-forskning."¹ Sådan er det til en vis grad blevet – ikke mindst fordi de øvrige nordiske og europæiske uddannelsesmiljøer har valgt at bakke op om forskeruddannelsen ved Aalborg Universitet (AAU) – i erkendelsen af, at ressourcerne inden for et lille specialområde bør anvendes koncentreret. Musikterapiforskningen ved AAU har udviklet sig i en organisk proces, hvor der gradvist er kommet flere farver på paletten: Først etableredes forskeruddannelsen (1993) koordineret med et Nordisk Netværk for Musikterapeutisk Forskning (1993-96) og derefter en forskningsklinik (1994).

Forskeruddannelsen/ph.d.-programmet i musikterapi var fra starten lagt internationalt an. Der eksisterede ikke andre europæiske forskeruddannelser inden for området, og der var bred enighed om, at Musikterapi (AAU) kunne tilbyde gode rammer for en sådan uddannelse. Forskeruddannelsen var i perioden 1993-96 koordineret med et NORFA-finansieret Nordisk Netværk for Musikterapeutisk Forskning, hvor de ph.d.-studerende deltog på lige fod med seniorforskere fra Norge, Sverige og Finland. På denne måde opstod et meget frugtbart miljø med fagområdets bedste forskningskapaciteter – fra såvel Norden som Centraleuropa og USA – som lærere og forskningsvejledere.²

Gruppen af ph.d.-studerende er sammensat af både danskere og udlændinge, og det er da også meget betegnende for processen, at de to første ph.d.'er i musikterapi er udlændinge – begge tyskere. Wolfgang Mahns (Rendsburg) forsvarede i marts 1998 som den første sin ph.d.-afhandling i musikterapi *Symbolbildungen in der analytischen Kindermusiktherapie. Eine qualitative Studie über die Bedeutung der musikalischen Improvisation in der Musiktherapie mit Schulkindern*. Mahns undersøger spørgsmålet om, hvordan der på et førsprogligt niveau, i den musikalske interaktion, kan forekomme forvandling af sensomotoriske oplevelser og udtryksformer til affekter, og hvordan affekter udvikles til symbolske interaktioner. Mahns betragter den musikterapeutiske improvisation som en helhed af primærproces, relationelle situationer, musikalske strukturer og den omgivende kontekst som kilder til det symbolskes opståen i den musikalske samhandling.

Få måneder senere forsvarede Gudrun Aldridge (Herdecke) sin afhandling *Die Entwicklung einer Melodie im Kontext improvisatorischer Musiktherapie – dargestellt am Beispiel der Melodien "Ein Spaziergang durch Paris" und "Die Abschiedsmelodie"*. Aldridge udforsker, på baggrund af omfattende teoretiske studier, de processer, der fører til dannelse af melodi i forbindelse med improvisatorisk musikterapi.

¹ Finn Egeland Hansen (ed.): *Rapport fra seminar den 11. maj 1994: Dansk Musikforskning frem mod år 2000*, Statens Humanistiske Forskningsråd 1996, s. 68.

² Netværket er udførligt beskrevet i Inge Nygaard Pedersen og Wolfgang Mahns: *Nordic Network in Music Therapy Research 1993-1996*, Institut for Musik og Musikterapi, AAU 1996.

Disse processer behandles på forskellige forståelsesniveauer med musikalsk beskrivelse og fortolkning af den terapeutiske betydning som yderpunkter. Der anvendes et kvalitativt forskningsdesign, hvorved afvigende, men forbundne fortolkninger knyttes sammen i to kliniske case studies.

For nærværende (ult. 1998) er der indskrevet tre danskere (heraf to i regulære stipendier), en nordmand, en israeler og en belgier, og flere udlændinge har indleveret projektforslag, som er under bedømmelse. Det humanistiske fakultet på AAU støtter "Forskerskolen i musikterapi" med en bevilling, som gør det muligt at operere med tre til fem fripladser for udenlandske ph.d.-studerende, som altså udfører forskningen i deres hjemlande, men kommer til Ålborg to-tre gange om året for at deltage i kurser og få vejledning. Indtil videre er forskningsprojekterne overvejende kvalitativt orienterede, men forskeruddannelsen er også åben for projekter med kvantitativ orientering.

Musikterapi-klinikken, Center for Behandling og Forskning, er etableret i et samarbejde mellem Aalborg Psykiatriske Sygehus og AAU. Denne klinik er gradvist blevet konsolideret og udbygget, så den i dag fremstår med en tilfredsstillende bemanning og et omfattende skriftligt output.³ Her kan man følge udviklingen i den klinisk baserede forskning, hvor interessen især samler sig om temaer som musikterapiens indplacering i psykiatrien, musikterapeuters forståelse af psykiske sygdomme, musikterapi som specifik metode til kontaktudvikling med kontaktsvage patienter og – mere generelt – overføringsrelationer manifesteret såvel musikalsk som verbalt.

Den danske musikterapi-forskning er m.a.o. internationalt orienteret, og de tre fastansatte medarbejdere plus de tilknyttede ph.d.-studerende formidler og diskuterer regelmæssigt resultaterne af deres forskning; mundtligt ved nordiske og internationale konferencer, skriftligt bl.a. i *Nordisk Tidsskrift for Musikterapi*, der (som Norges bidrag til den faglige dialog) er endnu et eksempel på fornuftigt samarbejde og godt koordineret ressourceudnyttelse. Blandt aktuelle forskningstemaer i Ålborg-miljøet kan nævnes: musikalsk og kropslig kontakt i den musikterapeutiske interaktion; identifikation af interpersonelle skemaer i kliniske improvisationer; musikterapi med skizofrene og psykotiske voksne, som ofte er erklæret uegnet til (verbal) psykoterapi; receptiv musikterapi med skizotypiske klienter og musikoplevelsens fænomenologi med særligt henblik på receptiv musikterapi.

Fagets nyudnævnte professor (den første af sin slags i Danmark), Tony Wigram, er en førende forsker inden for vibroakustik og musikterapi med udviklingshæmmede børn. Han er desuden præsident for World Federation of Music Therapy, så også på den måde samles der mange (forsknings)tråde inden for musikterapien i Ålborg i disse år.

Lars Ole Bonde

³ Senest med I.N. Pedersen m.fl.: *Slutrapport 1. del. Dokumentation og evaluering*, Aalborg Psykiatriske Sygehus 1998; og bd. 1 (1998) af årsskriftet *Musikterapi i psykiatrien*: "Indføring i musikterapi som en selvstændig behandlingsform", red. af I.N. Pedersen, Aalborg Psykiatriske Sygehus.

MUSIKFORSKNING VED DET KGL. DANSKE MUSIKKONSERVATORIUM

I oktober 1997 publicerede Det Kongelige Danske Musikkonservatorium (DKDM) en handlingsplan for perioden 1997-2005. Heri fastlægges bl.a. detaljerede strategier og planer for konservatoriets forskning og kunstneriske udviklingsvirksomhed, som i daglig tale kaldes *foku*. Handlingsplanen fastlægger følgende overordnede målsætning for foku-virksomheden:

DKDMs undervisning skal hvile på et forsknings- og udviklingsarbejde, der inden for såvel det kunstneriske som det pædagogiske område skal være karakteriseret af nysgerrighed, åbenhed og progressivitet i kombination med traditionsbevidsthed.

I forlængelse af handlingsplanens anvisninger har rektor nedsat et foku-udvalg, som bl.a. har udformet retningslinjer for foku-virksomheden og udpeget de områder, inden for hvilke konservatoriet i fireårsperioden 1999-2002 skal foretage særlige foku-indsatser. Denne periode er samtidig den, som konservatoriet har indgået resultatkontrakt med Kulturministeriet om.

Foku-retningslinierne fastlægger, at følgende tre kriterier skal være opfyldt, for at en given aktivitet kan anerkendes som foku-virksomhed. For det første skal aktiviteten være pædagogisk og/eller kunstnerisk; for det andet skal den indeholde et væsentligt nyhedselement, og for det tredje skal såvel selve aktiviteten som nyhedselementet dokumenteres, således at andre kan stifte bekendtskab med begge dele. Retningslinjerne udpeger følgende fire indsatsområder for institutionens foku-virksomhed i den kommende fire-års periode:

- 1) Lærernes løbende koncertvirksomhed
- 2) Kunstnerisk udviklingsvirksomhed inden for ny musik
- 3) Kunstnerisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed med særlig tilknytning til musiklivet eller det pædagogiske arbejdsmarked
- 4) Pædagogisk udviklingsvirksomhed med særligt henblik på de pædagogiske uddannelser

Beretning om de seneste to års foku-virksomhed kan fås ved henvendelse til konservatoriet. I det følgende nævnes tre eksempler på forskningsprojekter, der afsluttes i undervisningsåret 1998-1999. De to første af disse projekter er støttet med forskningsmidler fra Kulturministeriet.

Det første projekt, som gennemføres af komponisten, docent Ivar Frounberg, har titlen "Det 20. århundredes kompositionsteknikker i primært den vesteuropæiske musiktradition". Projektet sigter mod at etablere en idéhistorisk status over de kompositionsteknikker, komponisterne har anvendt, samt de teoridannelser inden for kompositionsmusikken, der i løbet af det 20. århundrede er dokumenteret i primært den vesteuropæiske musik (herunder Nordamerika). Derfra søges opstillet en taksonomi, ud fra hvilken der (senere) kan etableres en formel beskrivelses-

ramme uafhængigt af komponisternes individuelle formuleringer. Arbejdet indeholder desuden refleksioner over kompositionsprocessen, et mindre sæt “tekniske øvelser” samt en bibliografi.

Det andet projekt med titlen “Obo Bedre” gennemføres af professor Ole Henrik Dahl. Projektet tager sigte på gennem analyser og tests at finde frem til de mest hensigtsmæssige måder, hvorpå man kan fremstille oborør, der opfylder såvel den enkelte oboists krav til klang og dynamisk variation samt til fleksibilitet, således at røret kan honorere kravene fra såvel tidligere tiders musik som musik fra det 20. århundrede. Da der i forvejen kun findes et meget begrænset publikationsmateriale, vil det for såvel oboister og studerende som for professionelle være af stor interesse at kunne drage nytte af de resultater, et sådant forskningsprojekt vil kunne bringe.

Det tredje, nu afsluttede projekt med titlen “Projekt computerstøttet undervisning” har taget sigte på inden for fagene hørelære og teori at etablere grundlag for inddragelse af computerteknologi. Projektgruppen har omfattet professor Merete Westergaard samt docenterne Erik Højsgaard, Inge Marstal, Niels Rosing-Schow, Bodil Westergaard og Lisbeth Zimmer. Gruppens rapport kan fås ved henvendelse til konservatoriet.

Steen Pade

MUSIKFORSKNING VED VESTJYSK MUSIKKONSERVATORIUM

På Vestjysk Musikkonservatorium foregår der både forskning og pædagogisk og kunstnerisk udviklingsarbejde. Der er projekter af vidt forskellig art, men generelt må man sige, at projekterne udspringer af eksisterende behov og finder anvendelse i uddannelsesmiljøet og i musiklivet. Selvom der altså ikke foregår særlig megen forskning for forskningens egen skyld, vidner en lange række projekter, der har fundet sted de senere år, om stor aktivitet. Projekterne spænder fra grundforskning over teknologistøttet fjernundervisning til musikformidling. Af eksempler fra de sidste grupper kan nævnes Den Elektroniske Musikskole, et pionerprojekt inden for teknologistøttet undervisning i form af et toårigt efteruddannelseskursus for musikere og lærere, projektet Forsøgsundervisning i Elementær Musikopdragelse/ Instrumentalundervisning, hvor der er blevet arbejdet med at bygge bro mellem elementær musikopdragelse og traditionel instrumentalundervisning, samt arbejdet med faget Musikformidling, et teoretisk og praktisk funderet erkendelsesfag angående musikerens rolle i samfundet. I denne sammenhæng skal jeg imidlertid koncentrere mig om den del af projekterne, der mere direkte har præg af forskning. Rapporter fra den øvrige del af arbejdet kan fås ved henvendelse til Vestjysk Musikkonservatorium.

I 1992 udsendte Vestjysk Musikkonservatorium docent Jørgen Mortensens bog *Per Nørgårds Tonesøer*. Denne bog er et resultat af forfatterens arbejde med tonesøerne, vel nok Per Nørgårds vigtigste musikalske materiale her i '90erne. Per Nørgård var i arbejdet med disse strukturer nået til et punkt, hvor det næsten var blevet uoverstigeligt at 'udvide' dem ved almindeligt skrivebordsarbejde. Det lykkedes at programmere tonesøerne på en sådan måde, at de ved computerens hjælp kan udvides til større og større 'søer'. Det er muligt at afspille disse musikalske strukturer på computeren, og det er muligt at fremstille et nodebillede. Bogen er dels en første fremvisning af tonesøerne i noder, dels en gennemgang af deres særlige musikalske og strukturelle karakteristika.

Docent Carl Erik Kühn arbejder i øjeblikket på et stort forskningsprojekt, *Musikkens Tid*. Dette projekt er omtalt i *Dansk Årbog for Musikforskning* 1997.

To Internet-projekter har hjemme på Vestjysk Musikkonservatorium. I 1996 blev der bevilget penge til *Rued Langgaard på Internet*, et pilotprojekt under Kulturnet Danmark. Docent Jørgen Mortensen er initiativtager og projektleder, og Langgaard-biografen Bendt Viinholt Nielsen er hovedforfatter og redaktør. Korsager Grafisk Design står for den grafiske tilrettelæggelse. Projektet havde premiere i Danmark i april 1997, og en engelsksproget version kom året efter. Projektet har modtaget stor ros i pressen for indhold og multimediemæssig formidling af musik – kombinationen af skrevet tekst, talt tekst, grafik, fotos og klingende musik. Projektet omfatter helt nyt materiale, der ikke findes andre steder, f.eks. nyskrevne artikler, musik spillet og indspillet for første gang og noder renskrevet for første gang. Dermed tages Internet-mediet alvorligt – så alvorligt, at kommende Langgaard-forskere næppe kan komme uden om denne opsætning. Der blev gjort mange værdifulde erfaringer angående arbejdet med Internet som medie undervejs, erfaringer der er gjort tilgængelige i *Rapport om Projektet Rued Langgaard på Internet* fra 1997. Projektet munder ikke ud i et én gang færdigt produkt som en bog eller en cd-rom, idet opsætningen er underkastet en stadig opdatering og fornyelse. Internet-adressen er: <http://www.kulturnet.dk/langgaard>.

Også Per Nørgård er genstand for et Internet-projekt. Meget af Nørgård-litteraturen henvender sig ikke ligefrem til dem, der endnu ikke kender hans musik og ideer – faktisk er den vanskelig at læse for udenforstående. Det kan derfor synes oplagt at lave en introduktion til Nørgård og hans musik på Internet i dansk og engelsk udgave. Nørgårds musik er ofte komponeret over særlige strukturer eller ideer, et personligt og dog alment univers. Det er intentionen at anskueliggøre dette og her udnytte mediets mulighed for krydsreferencer og links. Opsætningen ventes færdiggjort i løbet af 1999. Projektleder er docent Jørgen Mortensen. Vestjysk Musikkonservatorium er med sin musikteknologiske profil det ideelle hjemsted for projekter som dette. Der er i huset kompetence til den tekniske side – mikrofonoptagelse, digital lydbehandling, komprimering af lydfiler, Internet-kommunikation – såvel som til den indholdsmæssige side af sagen, det vil sige de musikteoretiske og musikhistoriske aspekter.

Jørgen Mortensen